

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/160/2021
Identifikačné číslo spisu:	1112208414
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1112208414.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ G. F., bývajúcej v R., R. X. U. XX, 2/ Z. J. F., bývajúceho v R., R. X. U. XX, t. č. v G., S. R. XX, U. XXXX, 3/ Y. F., bývajúcej v R., R. X. U. XX, všetkých zastúpených Mgr. Petrom Troščákom, advokátom v Prešove, Hlavná 50, proti žalovanej Slovenskej republike, zastúpenej Slovenským pozemkovým fondom, so sídlom v Bratislave, Búdková 36, IČO: 17 335 345, o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 19C/24/2012, o dovolaní žalobcov 1/ až 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. februára 2019, sp. zn. 4Co/105/2017, 4Co/114/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. februára 2019, sp. zn. 4Co/105/2017, 4Co/114/2017, v časti smerujúcej proti výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, o d m i e t a.

Dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. februára 2019, sp. zn. 4Co/105/2017, 4Co/114/2017, v časti smerujúcej proti výroku o trovách odvolacieho konania, z a m i e t a.

Žalovanej p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcom 1/ až 3/ v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) z 13. septembra 2016, č. k. 19C/24/2012-272 žalobu zamietol (výrok I.) a žalovanej nepriznal náhradu trov konania (výrok II.). Predmetom sporu bol nárok na zaplatenie ušlého zisku vo výške 240.626,- eur, ktorý mal pôvodnému žalobcovi Y. F., naposledy bývajúcemu v R.Š., R. X. U. XX, zomrelému XX. A. XXXX, vzniknúť v súvislosti s ním tvrdným nesprávnym úradným postupom Slovenského pozemkového fondu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) vo vzťahu k rozhodnutiu OPÚ Prešov č. OPÚ-2006/81-57/Fe z 2. mája 2006 a následnou nečinnosťou tohto štátneho orgánu spočívajúcou v nevydaní náhradných pozemkov podľa § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“), ktorú nečinnosť v žalobe ohraničil dňom do 5. júla 2010. Súd prvej inštancie po

vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že žalobca preukázal nesprávny úradný postup Slovenského pozemkového fondu spočívajúci v jeho nečinnosti, ktorú Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rozhodnutí sp. zn. 4Sžnz/2/2015 definoval ako nedôsledné plnenie povinností vyplývajúcich zo zákona, keď jeho konanie nesmerovalo k naplneniu ustanovení zákona č. 229/1991 Zb., toto hodnotil ako neefektívne a nedôsledné. Pôvodným žalobcom namietané nedôsledné dodržanie zákonných lehôt však najvyšší súd v označenom rozhodnutí žalovanému správnomu orgánu nevytkol, pretože lehota uvedená v § 16 ods. 5 zákona č. 229/1991 Zb. predpokladá uzavretie dohody medzi žalobcom a Slovenským pozemkovým fondom, k čomu v danom prípade nedošlo. Vo vzťahu k výške ušlého zisku, ktorý mal pôvodnému žalobcovi vzniknúť v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom Slovenského pozemkového fondu súd prvej inštancie uviedol, že pôvodný žalobca celkom nesprávne výšku ušlého zisku odvodzuje od trhovej ceny nevydaných pozemkov, ktorú podľa vlastnej úvahy ustálil na sumu 521.160,- eur. Poukázal na účel zákona č. 229/1991 Zb., ktorým je zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989 a nie uhradenie súčasnej trhovej ceny nevydaných pozemkov z rozpočtových prostriedkov oprávneným osobám. Akú skutočnú trhovú cenu by mali pozemky, ktoré by boli predmetom vydania za predpokladu, že by došlo k dohode medzi žalobcom a Slovenským pozemkovým fondom o náhradnom pozemku, môže byť len v rovine hypotézy. S poukazom na definíciu ušlého zisku (rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25Cdo/4563/2009, 28Cdo/5171/2008) uzavrel, že uplatňovaný nárok na ušlý zisk nie je možné preukazovať vlastnými subjektívnymi výpočtami a odkazmi na súdu neznámy znalecký posudok súvisiaci s konaním Okresného súdu Poprad č. k. 20C/139/2008-730, všeobecnými odkazmi na „priemerný ročný kapitalizovaný výnos vypočítaný z 20 tisíc rôznych scenárov za obdobie rokov 2008-2010 vo výške 14,0329 % p. a. alebo akousi žalobcom tvrdenou optimalizáciu tohto výnosu, s odkazom na matematický vzorec, všetko bez akýchkoľvek listinných dôkazov. Súd prvej inštancie uzavrel, že pôvodný žalobca nepreukázal, že mu nesprávnym úradným postupom Slovenského pozemkového fondu spočívajúcim v nedôslednom, resp. neefektívnom plnení povinností vyplývajúcich zo zákona č. 229/1991 Zb. v súvislosti s dostatočne nepreskúmateľnými ponukami z 15. októbra 2009 a 25. novembra 2009 vo veci náhradných pozemkov, vznikla škoda v podobe ušlého zisku. Vzhľadom na uvedené žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 257 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval sociálny status pôvodného žalobcu (v čase vyhlásenia rozsudku mal 82 rokov a bol starobným dôchodcom) a možnosť Slovenského pozemkového fondu, ktorý je právnickou osobou vykonávajúcou svoju činnosť vo verejnom záujme, na základe zákona a z prostriedkov pridelených zo štátneho rozpočtu, zabezpečiť si z vlastných zdrojov právne zastúpenie v sporoch týkajúcich sa činnosti, pre ktoré bola zákonom zriadená. Z Organizačného poriadku Slovenského pozemkového fondu zistil, že disponuje právnym odborom, ktorý riadi riaditeľ právneho odboru, a preto trovy vzniknuté zastúpením advokátom považoval za neúčelné.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie právneho predchodcu žalobcov 1/ až 3/ rozsudkom z 20. februára 2019, sp. zn. 4Co/105/2017, 4Co/114/2017, rozhodol, že v odvolacom konaní pokračuje s právnymi nástupcami pôvodného žalobcu - v záhlaví označenými žalobcami 1/ až 3 / (výrok I.); napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok II.); odvolanie právneho predchodcu žalobcov 1/ až 3/ smerujúce proti uzneseniu súdu prvej inštancie z 22. novembra 2016, č. k. 19C/24/2012-283 odmietol (výrok III.); žalovanej priznal voči žalobcom 1/ až 3/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (výrok IV.). Vo vzťahu k veci samej uviedol, že súd prvej inštancie vykonal dostatočné dokazovanie, ktorého výsledky náležite zhodnotil (§ 191 CSP), na skutkové zistenia aplikoval správne právne predpisy, z vykonaného dokazovania vyvodil správny právny záver a svoje rozhodnutie odôvodnil podľa § 220 ods. 2 CSP. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 2 CSP). Následne sa vyjadril k relevantným odvolacím námietkam. Ako správny vyhodnotil právny záver súdu prvej inštancie, že na strane Slovenského pozemkového fondu došlo k nesprávnemu úradnému postupu spočívajúcemu v nedôslednom plnení povinností vyplývajúcich zo zákona č. 229/1991 Zb. V súvislosti so splnením druhej podmienky (preukázanie vzniku ušlého zisku v uplatnenej výške 240.626,- eur) a tretej podmienky (preukázanie príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom Slovenského pozemkového

fondy a vznikom ušlého zisku) odvolací súd poukázal na definície ušlého zisku vyplývajúce z judikatúry najvyššieho súdu (uznesenie z 28. apríla 2010 sp. zn. 4Cdo/319/2008 a rozsudok z 29. marca 2017 sp. zn. 5Cdo/195/2015). Dôvodil, že žalujúca strana bola povinná preukázať existenciu reálnej príležitosti, ktorú mala v ňou tvrdenom rozhodnom období a v dôsledku ktorej by s prihliadnutím na zaužívaný chod vecí skutočne, bez akýchkoľvek pochybností, došlo k zhodnoteniu (zväčšeniu) jej majetku v podobe prínosu, resp. výnosu, keby sa Slovenský pozemkový fond nedopustil nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v nedôslednom plnení povinností vyplývajúcich z § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. Preskúmaním predloženého spisu zistil, že právny predchodca žalobcov 1/ až 3/ vznik uplatneného ušlého zisku neodvodzoval od straty určitej konkrétnej, reálne existujúcej a preukázateľnej príležitosti zhodnotenia jeho majetku (napr. zmluvného vzťahu), ale odvodil ho len všeobecne od hypotézy, úvahy o potenciálnej možnosti dosiahnutia zisku (výnosu), ak by vlastnil pôvodné vyvlastnené, prípadne za ne vydané náhradné pozemky (konkrétne nešpecifikoval okolnosti, na základe ktorých mal k uplatnenému ušlému zisku dospieť nebyť nesprávneho úradného postupu Slovenského pozemkového fondu), čo však ako skutkové tvrdenie odôvodňujúce vznik nároku na náhradu uplatneného (skutočného) ušlého zisku nie je z hľadiska unesenia bremena tvrdenia vzhľadom na uvedené definície (skutočného) ušlého zisku postačujúce. Vzhľadom na uvedené skonštatoval, že ušlý zisk, ktorý si právny predchodca žalobcov 1/ až 3/ uplatnil, je len hypotetický a nie skutočný, ktorého sa možno domáhať podľa § 9 ods. 1 a § 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. a v zmysle uvedenej judikatúry. Pokiaľ právny predchodca žalobcov 1/ až 3/ nepreukázal, že mal určitú konkrétnu reálnu príležitosť na zhodnotenie svojho majetku, potom nemohol preukázať stratu tejto príležitosti v dôsledku nesprávneho úradného postupu Slovenského pozemkového fondu, t. j. ušlý zisk a jeho výšku, ani príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a uplatneným ušlým ziskom. Dodal, že pokiaľ ide o výšku uplatneného ušlého zisku, túto si žalujúca strana môže vyčísliť aj sama, vyčíslenie však musí byť jednoznačné, zrozumiteľné a konkrétne s uvedením presného matematického výpočtu tak, aby bolo súdom preskúmateľné, teda nie vysvetlené len vo všeobecno-teoretickej rovine. Súčasne musí vyplývať z konkrétnych listinných dôkazov, z ktorých sa pri určení výšky vychádzalo. Keďže ušlý zisk uplatnený pôvodným žalobcom bol len hypotetický, výpočet jeho výšky (okrem toho, že bol nepreukázaný a pre súd nepreskúmateľný) bol pre dané konanie bezvýznamný. Odvolanie právneho predchodcu žalobcov 1/ až 3/ proti uzneseniu súdu prvej inštancie z 22. novembra 2016, č. k. 19C/24/2012-283, ktorým bol vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie voči rozsudku, odvolací súd odmietol podľa § 386 písm. c) CSP, pretože proti takémuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné, a to s poukazom na § 355 ods. 2 v spojení s § 357 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu, v rozsahu jeho výrokov II. a IV., podali žalobcovia 1/ až 3/ (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodili z § 421 ods. 1 písm. a) CSP a § 420 písm. f) CSP. V prvom rade namietali, že napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pretože odvolací súd neprihliadol na rozsudok najvyššieho súdu z 29. marca 2017, sp. zn. 5Cdo/195/2015, v celom spektre potrebných aspektov pre zákonné a spravodlivé rozhodnutie veci. Uviedli, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá je reprezentovaná označeným rozsudkom. Nesprávne právne posúdenie podľa dovolateľov spočíva v tom, že odvolací súd nesprávne zistil (ustálil) a vyložil (interpretoval) ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v otázke ušlého zisku a jeho dokazovania, keď pôvodného žalobcu zaťažil dôkazným bremenom vysoko nad rámec požiadavky „pravdepodobnosti dosiahnutia ušlého zisku“, teda takým dôkazným bremenom, ktoré nie je možné uniesť. V tomto smere poukázali na nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24. októbra 2017, sp. zn. II. ÚS 716/2016 a z 23. mája 2018, sp. zn. II. ÚS 135/2018 a citovali z nich pasáže týkajúce sa otázky dôkazného bremena. S poukazom na uvedené skonštatovali, že nie je možné vyžadovať vyčíslenie ušlého zisku na hranici istoty, ak ide o veličinu v rovine pravdepodobnosti. Dovolatelia napadli dovolaním aj výrok rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov odvolacieho konania. Tento je podľa ich názoru zjavne arbitrárny a svojvoľný, čím je naplnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP. Poukázali na to, že súd prvej inštancie rozhodol o trovách konania aplikujúc § 257 CSP. Odvolací súd tak bol povinný podrobne a presvedčivo vysvetliť, prečo vo vzťahu k trovám odvolacieho konania § 257 CSP neaplikoval, aj keď dôvody hodné osobitného zreteľa naďalej existujú. Tieto spočívajú v tom, že dovolateľka 1/ je vo veku 81 rokov starobná dôchodkyňa s jediným

príjmom v podobe dôchodku, pričom Slovenský pozemkový fond má zriadený vlastný právny odbor a nie je odkázaný na pomoc advokáta pri zastupovaní v predmetnej veci. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhli rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná navrhla dovolanie odmietnuť. Mala za to, že dovolatelia neuviedli argumenty, ktoré by boli schopné zdôvodniť uplatnený dovolací dôvod - nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, a preto nemala možnosť poskytnúť relevantnú právnu protiargumentáciu. Dovolanie proti výroku rozhodnutia odvolacieho súdu o trovách konania považovala s poukazom na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/221/2016 za neprípustné, a preto sa k nemu v tejto časti nevyjadřila.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalobcovia 1/ - 3/ zastúpení v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutých častiach vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie vo veci samej nie je prípustné a v časti náhrady trov konania je síce prípustné, ale nie je dôvodné.

I. K dovolaniu v časti smerujúcej proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie

6. Dovolatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

7. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovovací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

8. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolací súd uvádza, že toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a zároveň sa týmto rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na definíciu pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ uvedenú v rozhodnutí najvyššieho súdu zo 6. marca 2017 sp. zn. 3Cdo/6/2017, kde sa uvádza: „Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovaně vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali.“ Podľa judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

9. Dovolatelia tvrdia, že odvolací súd sa právnym posúdením veci odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, konkrétne od rozsudku najvyššieho súdu z 29. marca 2017 sp. zn. 5Cdo/195/2015. Nesprávne právne posúdenie má spočívať v tom, že odvolací súd nesprávne zistil a interpretoval ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu v otázke ušlého zisku a jeho dokazovania,

keď pôvodného žalobcu zaťažil dôkazným bremenom vysoko nad rámec požiadavky „pravdepodobnosti dosiahnutia ušlého zisku“, teda takým dôkazným bremenom, ktoré nie je možné uniesť.

10. V posudzovanom spore sa pôvodný žalobca domáhal náhrady ušlého zisku voči štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z., a to z dôvodu nesprávneho úradného postupu Slovenského pozemkového fondu súvisiaceho s rozhodnutím OPÚ Prešov č. OPÚ-2006/81-57/Fe z 2. mája 2006 a následnou nečinnosťou Slovenského pozemkového fondu spočívajúcou v nevydaní náhradných pozemkov podľa § 11 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. Pre vyslovenie zodpovednosti štátu za nesprávny úradný postup podľa zákona č. 514/2003 Z. z. súd prvej inštancie preto zisťoval, či boli kumulatívne splnené zákonné podmienky - preukázanie nesprávneho úradného postupu Slovenského pozemkového fondu, preukázanie vzniku uplatneného ušlého zisku na strane právneho predchodcu dovolateľov a preukázanie existencie príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vzniknutým ušlým ziskom. Dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu splnenia daných podmienok nesie pritom žalujúca strana. Súd nižších inšancií zhodne uviedli, že prvá zákonná podmienka bola splnená, ďalšie dve už ale nie.

11. Ako vyplýva z bodu 29. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, pôvodný žalobca výšku uplatneného ušlého zisku odôvodnil poukazom na predpokladanú kapitalizáciu nevydaných pozemkov v hodnote 521.160,- eur, ďalšími matematickými výpočtami pomocou paraboly, pričom tento spôsob výpočtu prehodnotil a uplatnil prepočet formou nájomného. Ušlý zisk ďalej vypočítal formou úročenia v banke tak, že k základnej sume (určenej z ním stanovenej hodnoty nevydaných pozemkov v sume 521.161,- eur) pripočítal 6 % ročné úroky z vkladu, o ktoré sa medzироčne bude navyšovať základ. Sumu 6.488,- eur mesačne ustálil ako medzироčnú škodu narastajúcej škody od dátumu posledného podania, t. j. od 16. júna 2013 až do vyplatenia pohľadávky. Následne podaním doručeným súdu prvej inštancie 1. októbra 2014 svoj spôsob výpočtu doplnil s odkazom na metódu finančnej investície. V tejto súvislosti poukázal na znalecký posudok č. 1/2010 ku konaniu Okresného súdu Poprad č. k. 20C/139/2008-730 z 2. marca 2010, v ktorom autori uvádzajú priemerný ročný kapitalizovaný výnos vypočítaný z 20 tisíc rôznych scenárov za obdobie rokov 2008-2010 vo výške 14,0329 %. Pre výpočet výšky výnosu pôvodný žalobca optimalizoval na 11 %. Výpočet bol prevedený podľa vzorca $C\check{s} = z (1 + \% / 100)^n - z$, pričom „Cš“ predstavuje celkový ušlý zisk (výnos), „z“ trhovú hodnotu nevydaných stavebných pozemkov, „n“ počet rokov trvania škodovej udalosti a „%“ výšku výnosu p.a.

12. Súd prvej inštancie uvedený výpočet ušlého zisku pôvodným žalobcom neakceptoval, nakoľko ho vyhodnotil ako subjektívny, bez opory v akýchkoľvek relevantných listinných dôkazoch. Aj odvolací súd považoval uplatnený ušlý zisk za hypotetický, pretože pôvodný žalobca jeho vznik odvodil len všeobecne od úvahy o prípadnej možnosti dosiahnutia zisku (výnosu), ak by vlastnil pôvodné vyvlastnené, prípadne za ne vydané náhradné pozemky. V rámci konania nešpecifikoval konkrétne okolnosti, na základe ktorých mal k uplatnenému ušlému zisku dospieť, keby sa Slovenský pozemkový fond nedopustil nesprávneho úradného postupu. Preskúmaním právneho záveru odvolacieho súdu ohľadne neunesenia dôkazného bremena o existencii ušlého zisku a následnej existencii príčinnej súvislosti medzi ušlým ziskom a nesprávnym úradným postupom žalovanej, dovolací súd nezistil, že by zo strany odvolacieho súdu došlo pri riešení nastolenej dovolacej právnej otázky k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

13. Najvyšší súd vyššie označeným rozhodnutím z 29. marca 2017, sp. zn. 5Cdo/195/2015 (od ktorého sa mal podľa dovolateľov odvolací súd v súdnej veci odkloniť), zamietol dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v časti priznania náhrady ušlého zisku a vo zvyšku zamietol žalobu. Čo sa týka nároku na ušlý zisk, odvolací súd mal za to, že žalobkyňa v tomto smere neunesla dôkazné bremeno. V odôvodnení uviedol nasledovné: „Žalobkyňa totiž nijako nepreukázala, že by pri predpokladanom chode vecí dosiahla tvrdený zisk. Tomuto záveru nasvedčovalo aj to, že predpokladom dosiahnutia zisku žalobkyne bolo vybudovanie plničky minerálnych vôd, ktorá ale až do ukončenia využitia zdroja minerálnej vody vybudovaná nebola. Žalobkyňa nedoložila súdu ani žiadne iné listinné doklady, ktoré by dosvedčovali a z ktorých by sa dalo zistiť, do akej miery by bola jej podnikateľská činnosť efektívna a či mohla dosahovať taký zisk, o ktorý, ako tvrdí, zmarením jej podnikania prišla. Podnikateľský zámer žalobkyne nebol dotiahnutý do takého

štádia, kedy by bolo možné považovať dosiahnutie prospechu z podnikania za vysoko pravdepodobné.“ Dovolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom bolo správne, nakoľko žalobkyňa zakladala svoj nárok na ušlý zisk výlučne na tvrdení o existencii hypotetického ušlého zisku, pričom netvrdila žiadne konkrétne okolnosti zdôvodňujúce uplatnený nárok a dokazujúce existenciu ušlého zisku ako dôsledku nezákonného rozhodnutia orgánu štátu. Takýto ušlý zisk nemá reálny základ a ostáva len v rovine fikcie. Zároveň sa vyjadril k predloženému znaleckému posudku, ktorý dokazuje len to, aký priemerný zisk by dosiahol ktorýkoľvek podnikateľský subjekt v prípade realizácie žalobkyňou zamýšľaného podnikateľského zámeru v daných podmienkach a na danom trhu, avšak nedokazuje, že takýto zisk by práve žalobkyňa skutočne dosiahla nebyť nezákonného rozhodnutia a ani to, že realizácia zámeru by bola uskutočnená podľa jej plánu. Dovolací súd ďalej v bode 28. rozsudku uviedol definíciu ušlého zisku a v bode 29. rozsudku vysvetlil potrebu jednoznačného preukázania ušlého zisku v každom jednotlivom prípade, a to v kontexte rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/513/2014, 4MCdo/23/2008, 4Cdo/319/2008 a 1Cdo/76/2008.

14. Dovolatelia citovali v dovolaní časť odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu z 29. marca 2017, sp. zn. 5Cdo/195/2015, nasledovne: „V prípade ušlého zisku nie je možné preukázať jeho reálnu existenciu, ale musia byť dokazované také konkrétne skutkové okolnosti (tvrdené poškodeným), ktoré pri logickej úvahe povedú súd k záveru, že ušlý zisk by skutočne vznikol nebyť protiprávnej udalosti, t. j. dokazuje sa pravdepodobnosť dosiahnutia ušlého zisku u poškodeného v danom čase a podľa miery dokázanej pravdepodobnosti, je potom možné urobiť záver o tom, či by za daných okolností bol žalovaný ušlý zisk aj reálnym.“ Namietali, že odvolací súd v rozpore s uvedeným pôvodného žalobcu zaťažil dôkazným bremenom vysoko nad rámec požiadavky „pravdepodobnosti dosiahnutia ušlého zisku“. Citovanú časť rozhodnutia však nemožno vytrhnúť z kontextu celého sporu, v ktorom žalobkyni nárok na ušlý zisk priznaný nebol, pretože nijako nepreukázala (neuniesla dôkazné bremeno), že by pri predpokladanom chode vecí dosiahla tvrdený zisk. O obdobnú situáciu ide aj v súdenom prípade. Dovolací súd zastáva názor, že odvolací súd v danej veci nedisponoval reálnym podkladom na to, aby mohol konštatovať existenciu ušlého zisku v uplatnenej výške. Výčíslenie ušlého zisku pôvodným žalobcom bolo iba v rovine hypotézy, pretože v konaní nepreukázal konkrétnu príležitosť na zhodnotenie svojho majetku, ktorú stratil v dôsledku nesprávneho úradného postupu Slovenského pozemkového fondu. Neuvedol také relevantné skutkové okolnosti, z ktorých by vyplývalo, že ušlý zisk by vznikol, ak by nedošlo k protiprávnej udalosti. Samotná skutočnosť, že došlo k protiprávnej udalosti (nesprávne úradnému postupu štátneho orgánu) nezakladá nárok pôvodného žalobcu na ušlý zisk. Výpočet ušlého zisku pôvodným žalobcom je vyslovene teoretický, bez reálneho základu a poukázania na zaužívaný chod vecí. Navyše, nie je vôbec isté, či by pôvodný žalobca naozaj uzatvoril zmluvu o nájme vydaných pozemkov a aká by bola výška dohodnutého nájomného.

15. Dovolací súd z vyššie uvedených dôvodov uzatvára, že odvolací súd sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení nastolenej dovolacej otázky neodchýlil, práve naopak, v plnom rozsahu ju rešpektoval. Dovolanie smerujúce proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku dovolacieho súdu preto odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

II. K dovolaniu v časti smerujúcej proti výroku rozsudku dovolacieho súdu o náhrade trov konania

16. Dovolatelia podali dovolanie aj proti výroku rozsudku dovolacieho súdu o náhrade trov konania. Jeho prípustnosť v tejto časti vyvodzujú z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu dovolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

18. Rozhodnutie odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania, i keď je obsiahnuté vo výrokovej časti rozsudku, má povahu uznesenia. Prípustnosť dovolania proti takémuto rozhodnutiu odvolacieho súdu z dôvodu existencie vady v zmysle § 420 písm. f) CSP konštatoval dovolací súd vo viacerých rozhodnutiach (napr. 8Cdo/266/2019, 4Cdo/70/2020, 4Cdo/155/2020, 2Cdo/89/2020).

19. Podľa dovolateľov je výrok rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov konania arbitrárny a svojvoľný. Na rozdiel od súdu prvej inštancie, ktorý o trovách konania rozhodol podľa § 257 CSP, dovolací súd vo vzťahu k trovám odvolacieho konania aplikoval § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP, teda úspešnej strane sporu priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Súd prvej inštancie odôvodnil aplikáciu § 257 CSP poukazom na sociálny status pôvodného žalobcu Y. F. (v tom čase 82 ročný starobný dôchodca) a skutočnosť, že Slovenský pozemkový fond má vlastný právny odbor. Pred rozhodnutím odvolacieho súdu však pôvodný žalobca Y. F. zomrel a dovolací súd v konaní pokračoval s jeho právnymi nástupcami - dovolateľmi 1/ až 3/. Uvedená zmena subjektu na strane žalobcu je tak relevantná aj vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách konania. Rozhodnutie súdu, ktorým strane sporu neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „dôvody hodné osobitného zreteľa“. Daný § 257 CSP predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP). Podľa názoru dovolacieho súdu obsah spisu neposkytuje podklad na to, aby aj o trovách odvolacieho konania malo byť (automaticky) rozhodnuté podľa § 257 CSP. Pokiaľ ide o námietku, že dovolateľka 1/ je tiež starobná dôchodkyňa a jej jediným príjmom je dôchodok, táto skutočnosť sama o sebe, bez ďalších mimoriadnych skutočností, nezakladá povinnosť súdu aplikovať § 257 CSP. Dovolací súd považuje za podstatné zdôrazniť, že súčasťou spisu je uznesenie Okresného súdu Prešov z 24. septembra 2018 č. k. 35D/158/2018-91, Dnot 56/2018, z ktorého vyplýva, že dovolateľka 1/, ktorá bola manželkou pôvodného žalobcu, nadobudla majetok špecifikovaný v bode III. tohto uznesenia. Čo sa týka dovolateľov 2/, 3/, dovolací súd má za to, že vo vzťahu k nim nevyplýva zo spisu existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP a žiadne takéto dôvody neboli v dovolaní ani tvrdené či preukázané. Navyše, oproti rozhodovaniu o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania je situácia ohľadom trov odvolacieho konania odlišná v tom, že na strane žalobcu vystupovali v odvolacom konaní po úmrtí pôvodného žalobcu namiesto jednej osoby tri osoby - jeho manželka, syn a dcéra, ktorí sú na náhradu trov odvolacieho konania ako neúspešná strana sporu z povahy veci zviazaní spoločne. Dovolatelia 1/ - 3/ poukázali tiež na to, že Slovenský pozemkový fond, ktorý v danom spore zastupuje Slovenskú republiku, má zriadený vlastný právny odbor a nie je odkázaný na zastupovanie advokátom. Ani tento argument však bez ďalšieho nepredstavuje dôvod, aby neúspešná strana sporu nemusela uhradiť protistrane, ktorá mala v merite veci plný úspech, vzniknuté trovy konania. Štát, ako ktorákoľvek iná právnická osoba, má ako strana civilného sporu právo na zastúpenie advokátom (§ 89 CSP). Dovolací súd tak vo vzťahu k rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania nezistil existenciu vady zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP.

20. S poukazom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolanie smerujúce proti výroku rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania je prípustné, ale nie je dôvodné, a preto ho v tejto časti zamietol podľa § 448 CSP.

21. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol jej nárok na náhradu trov konania. Obsah spisu preukazuje vznik trov dovolacieho konania žalovanej - podanie vyjadrenia k dovolaniu. O nároku na náhradu trov konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.